

Giuseppe Verdi

Otello

Opera i 4 akter

Tekst af Arrigo Boito. Førsteopførelse på Scala-Operaen i Milano 5. februar 1887, på Det kgl. Teater i København 20. april 1898.

Handlingen foregår i en havneby på Cypern i slutningen af 1400-tallet.

Personerne:

OTELLO, mohr, øverstbefalende for den venetianske flåde
DESDEMONA, Otellos hustru
JAGO, fændrik
EMILIA, Jagos hustru
CASSIO, høvedsmand
RODERIGO, venetiansk adelsmand
LODOVICO, republikken Venezias udsending
MONTANO, Otellos forgænger som statholder på Cypern
EN HEROLD

Kor:

I de tre første akter. Soldater og sømænd, venetianske adelsmænd og adelsdamer, folk (cyprioter), børn (lidt børnekor i 2. akt).

Ballet:

Senere tilkomponeret balletindlæg i 3. akt; opføres sjældent

Scenebilleder:

1. akt: Åben plads ved havnen i en by på Cypern.
2. akt: Havesal i Otellos palads.
3. akt: Søjlehal i paladset.
4. akt: Desdemonas soveværelse.

Varighed:

ca. 132 minutter

FØRSTE AKT

Det er nat. En voldsom storm raser til havs. En folkemængde står på kajen og ser spændt og ængstelig til mens Otellos skib trodser stormen og kommer sikkert i havn. Otello går fra borde og meddeler at den tyrkiske flåde er tilintetgjort. Derefter går han ind i borgen fulgt af mængdens jubel.

Det er dog ikke alle der er glade. Den unge venetianer, Roderigo, er håbløst forelsket i Otellos unge brud, Desdemona. Mens han står og ruger over sin ulykkelige kærlighed bliver han passet op af Otellos adjutant, Jago. Jago vil vide om Roderigo stadig elsker Desdemona. Roderigo kan ikke se, at dette kan have nogen betydning længere, men Jago forsikrer ham at Desdemona nok snart skal blive træt af sin eksotiske mand. Han fortæller Rodrigo at hans tilsyneladende venskab med Otello dækker over had - både mod Otello, og mod Cassio, den unge officer som Otello uretfærdigt har givet den forfremmelse der retteligt tilkom Jago. Han lover at hans hævn vil blive til Rodrigos fordel.

Stormen driver over. Der tændes bål. Soldater og borgere samles for at fejre sejren i strømme af vin. Jago, der ved at Cassio kun dårligt tåler at drikke, hælder vin på den modstræbende unge officer, og provokerer et skænderi mellem ham og Rodrigo.

Nu kommer Montano, den afgåede guvernør, for at kalde Cassio på vagt på borgens bastion. Han bliver overrasket over at finde Cassio drivende fuld. Rodrigo griner ad Cassios vaklende gang, og Cassio går løs på ham. Montano skiller dem ad og Cassio kaster sig i stedet over ham. De trækker sværd og Montano bliver såret. Jago ser sin chance og sender Rodrigo af sted for at ringe med alarmklokken og sprede rygter om oprør.

Otello kommer nu til stede hidkaldt af balladen. Han er rasende over denne larm og forstyrrelse, og udspørger sin trofaste Jago om årsagen hertil. Jago fortæller sin version af begivenhederne. Otellos raseri når nye højder da han ser den sårede Montano og opdager at Desdemona også er blevet vækket af larmen. Han degraderer Cassio på stedet, og beder den trofaste Jago genoprette ro og orden.

Efter at have sendt alle væk, er Otello nu alene med Desdemona. De betragter den nu stjerneklare himmel, mens de mindes hvordan de mødtes og blev forelskede. Otello er bange for at han aldrig mere skal blive så lykkelig. Dybt forelskede kysser de hinanden, kaster et sidste blik på Plejaderne og Venus, der stråler på den klare himmel, og går derefter ind i borgen, tæt omslyngede.

ANDEN AKT

Cassio, der er dybt ulykkelig over sin vanære, har opsøgt Jago for at spørge ham til råds om, hvad han skal gøre. Jago giver ham det råd, at bede Desdemona gå i forbøn for ham hos sin mand. Cassio beslutter sig til at følge rådet, og går ud i haven for at vente på hende.

Jago er veltilfreds over at hævnplanerne nu er godt i værk, han funderer over sin egen ondskab, og overflødigheden af moral og troskab.

Desdemona kommer ind i haven sammen med sin kammerpige. De taler med Cassio. I det samme kommer Otello ind i salen og ser dem sammen. Jago begynder at forgifte hans tanker. Han advarer ham imod at være jaloux, og råder ham, uopfordret, til at have sikre beviser før han skrider til handling.

I haven er Desdemona nu omringet af kvinder, børn og sømænd, der hylder hende. Da de er gået kommer hun ind sammen med sin kammerpige, Emilia, der er Jagos kone. Hun beder Otello tilgive Cassio. Han nægter så voldsomt at Desdemona spørger om han er syg. Han klager over hovedpine, men da hun vil forbinde hans hoved med det lommetørklæde som var hans første gave til hende, rykker han det fra hende og kaster det på gulvet. Emilia samler det op, men Jago tager det fra hende. Han ser straks at det kan bruges til at bekræfte Otellos nylige mistanke mod Cassio. Otello vil ikke høre mere om stakkels Cassio. Han sender damerne ud. Jago trækker Emilia til side og advarer hende mod at nævne at han har lommetørklædet.

Nu, hvor Jago og Otello er alene, begynder Jago at hidse Otello op til hysterisk jalousi. Han fortæller at han har hørt Cassio tale i søvne om sin kærlighed til Desdemona, og begræde skæbnen, som har givet hende til moren. Han hævder også at han har set Desdemonas lommetørklæde i Cassios besiddelse. Otello går ud af sit gode skind af raseri - de sidste rester af sund fornuft får ham til at true Jago - men han er så godt som overbevist. Han sværger uforsonlig hævn og Jago tilslutter sig eden.

TREDJE AKT

Otello og Jago lægger planer. En herold kommer ind og bekendtgør at den venetianske ambassadørs skib er på vej ind i havnen. Han går igen, og Jago lover Otello en chance for at se Cassios mistænkelige opførsel med egne øjne - han sørger for at minde Otello om lommetørklædet før han går.

Nu kommer Desdemona ind og hilser kærligt på sin mand. Hun bringer igen Cassio på bane. Otello klager atter over hovedpine og beder hende forbinde hans hoved med det lommetørklæde han engang har givet hende. Desdemona siger at hun ikke har det med sig. Han spørger om hun da har mistet det, men hun svarer at det har hun ikke. Otello forfølger imidlertid sagen og insisterer på at hun straks skal hente det. Desdemona antyder at han prøver at aflede hende fra at tale om Cassio.

Otellos mistanker er nu bekræftede. Han griber brutalt fat i hende og forlanger at hun skal sværge at hun har været ham tro. Desdemona bedyrer sin uskyld, men Otello vil ikke tro hende. Han kalder hende en forbandet tøjte. Hun er lamslået over beskyldningen. Otello eskorterer hende iskoldt hen til døren og tvinger hende ud af den.

Moren er nu alene et øjeblik. Han ruger over tabet af Desdemona, men gribes så af raseri og beslutter at hun skal komme til at tilstå sin synd, hvorefter hun skal dø.

Nu kommer Jago tilbage og fortæller at Cassio er på vej. Han gemmer Otello bag en søjle. Da Cassio kort efter kommer ind, lokker Jago ham til at snakke om sin elskerinde. Otello kan høre latteren og enkelte ord, men er overbevist om at samtalen drejer sig om Desdemona. Cassio fortæller at han har fundet et damelommetørklæde i sit værelse. Jago - som har anbragt det der - beder om at måtte se det, og vifter med det så Otello kan genkende det som Desdemonas. Trompeten forkynder den venetianske ambassadørs ankomst. Cassio skynder sig ud. Desdemonas skyld er nu endegyldigt bevist, og Otello forfremmer Jago til kaptajn. De aftaler hurtigt at Otello skal kvæle Desdemona på hendes syndige leje, mens Jago skal tage sig af Cassio. For at alt skal virke normalt må Desdemona imidlertid være til stede når ambassadøren kommer. Jago går ud for at hente hende.

Ambassadøren, Lodovico, kommer ind med sit følge, hurtigt efterfulgt af de cypriotiske standspersoner, heriblandt Rodrigo, Montano, Jago, Desdemona og Emilia. Han bringer ordre fra dogen om at Otello skal vende tilbage til Venedig, og at Cassio er udnævnt til guvernør over Cypern i hans sted.

Mens Otello læser dokumentet betragter han Desdemona, og bliver rasende over at hun taler til Jago om Cassio. Til de forsamledes rædsel, slår moren pludselig sin kone til jorden. Den efterfølgende forvirring benytter Jago, der er forbitret over Cassios udnævnelse, til at træffe aftaler.

Med Otello aftaler han at de skal handle hurtigt. Herefter finder han Rodrigo. Han minder ham om at Otello og Desdemona skal rejse, mens Rodrigo selv må blive tilbage. Hvis der skete noget med Cassio, måtte Otello blive på Cypern - og med ham, Desdemona. Den unge venetianer hopper på den, og tager taknemmeligt imod Jagos tilbud om hjælp.

Nu sender Otello alle bort, hvorefter han falder besvimmeligt om. Jago, der har holdt øje med ham på afstand, nærmer sig nu med stor tilfredshed. Mens folkemængden udenfor tiljubler "*Venedigs Løve*", anbringer han triumferende sin fod på den ubevægelige krop: "*Se løven!*"

FJERDE AKT

Desdemona, som er opfyldt af dystre tanker, fortæller Emilia at Otello har bedt hende gå i seng og vente på ham. Hendes tanker bliver ved med at vende tilbage til døden, og en sang fra hendes barndom - om en pige, der, lige som hun selv, elskede for meget - dukker op. Mens Emilia reder hendes hår synger hun sangen. Så byder hun sin kammerpige godnat, knæler foran billedet af Madonna og beder aftenbøn, hvorefter hun går i seng og falder i søvn.

Otello kommer ind gennem en hemmelig dør. Hans sorg over at have mistet Desdemona er nu helt overskygget af hans beslutning om at myrde hende. Efter at have lagt sit krumsværd på bordet trækker han sengeforhænget til side og stirrer sørgmodigt på sin elskede, hvorefter han slukker lyset. Han bøjer sig ned og kysser hende.

Hun vågner. Otello spørger hende hårdt om hun har bedt sine bønner. Hun svarer ja, og Otello fortæller hende at hun skal dø nu, med det samme, uden nåde, fordi Cassio har været hendes elsker. Hendes lommetørklæde er blevet fundet hos ham, og han er allerede død. Desdemona bedyrer forgæves sin uskyld. Otello, der nu er ude af sig selv af raseri, kvæler hende indtil hun bliver helt stille.

Emilia banker på døren. Otello lukker hende ind. Hun forkynder højlydt at Cassio har dræbt Rodrigo. Desdemona henånder med svag stemme at hun dør uskyldig. Emilia løber rædselsslagen hen til sengen og forlanger at få at vide hvem der har gjort dette. "Det har jeg selv." mumler Desdemona, der til det sidste vil beskytte Otello. Men Otello råber at han har dræbt hende fordi hun har været Cassios elskerinde - Emilia kan selv spørge Jago.

Lodovico, Cassio og Jago kommer nu ind. Emilia spørger sin mand om han virkelig troede at Desdemona var Otello utro. Jago svarer ja. Emilia trodser ham og fortæller hvordan han tog Desdemonas lommetørklæde fra hende med magt, og Cassio tilføjer at han havde undret sig over at finde det i sit værelse. Nu kommer Montano ind. Han rapporterer at den døende Rodrigo har bekræftet Jagos rænker. Jago flygter forfulgt af vagterne.

Otello rækker ud efter sit våben, men Lodovico beordrer ham til at aflevere det. Den forhenværende "*Løve*", der er chokeret og nedbrudt, siger at de ikke behøver at frygte ham. Han taler blidt til sin døde elskede, hvorefter han trækker en skjult daggert og stikker den i sig selv. Med sine sidste kræfter vakler han hen til Desdemonas seng og kysser hende for sidste gang.

I 1879 stiftede Verdi - på foranledning af sin forlægger, Ricordi - bekendtskab med den 30 år yngre digter og komponist Arrigo Boito (1842-1918). Boito havde i 1868 haft fiasko på sin opera »Mefistofele«, men den fik i omarbejdet skikkelse en vældig succes i 1875. Boito overrakte nu Verdi et udkast til en operatekst over Shakespeares *Otello* (1604), men Verdi ville gerne se både teksten og dens ophavsmand lidt an, så deres første samarbejde kom til at gælde omarbejdelsen af *Simon Boccanegra*, som fik premiere i 1881. Det mest betydningsfulde resultat af dette samarbejde blev det nære venskab, Verdi sluttede med ham, og de frugter, det kom til at bære. Verdi var efterhånden blevet 70 år gammel, og ikke mindst efter Wagners død i 1883 rettedes den operainteresserede verdens øjne i spænding mod ham; ville han være i stand til at frembringe flere mesterværker, eller var han udskrevet? På dette tidspunkt tog Verdi sammen med Boito fat på at skabe *Otello*; med rørende respekt og hengivenhed skød Boito sine egne operaplaner til side for at skrive *Otello* teksten til Verdi. Nu var Verdi så gammel og uafhængig, at han kunne tillade sig helt at følge sit eget hoved; han vendte uden betænkning tilbage til sin gamle yndling: Shakespeare, som han hele sit liv -åbenlyst eller i det skjulte - havde elsket og kæmpet med. *Macbeth* var det eneste færdige resultat af den hidtidige kærlighed og kamp, men han arbejdede i mange år med en opera over *Kong Lear*, som han imidlertid atter opgav.

Lige siden 1881 havde hans forlægger, Ricordi, hvert år til jul sendt ham en kage med en lille chokolademand ovenpå for at minde ham om *Otello*-planen. Først i slutningen af 1884 påbegyndte Verdi kompositionen, som var færdig i skitse i oktober 1885; et år efter, den 1. november 1886, fuldførtes partituret. Verdi sluttede nu kontrakt med Scala-Operaen om førsteopførelsen. Hans krav var ikke blevet mindre med årene. Ingen fremmede måtte overvære prøverne; det i forestillingen beskæftigede personale inklusive kapelmesteren og instruktøren skulle være undergivet hans direktiver som højeste lov, og han forbeholdt sig ret til - så sent som efter generalprøven - at standse forestillingen, hvis det hele - eller en eller anden detalje - ikke behagede ham.

Den 5. februar 1887 fandt urpremieren sted under ubeskrivelige ovationer. Allerede midt i 1. akt krævede publikum at se komponisten, men Verdi viste sig dog ikke; han opholdt sig bag scenen, hvor han var optaget af at passe nogle zinkplader, der under ujejrsscenen frembragte torden, når han rystede dem. Efter 1. akt fik han overrakt en laurbærkrans af sølv, og efter forestillingen fortsatte hyldesten; man spændte hestene fra hans vogn og trak den til hotellet, hvor han gentagne gange måtte træde frem på balkonen og lade sig fejre. Han var imidlertid ikke den eneste, som vakte begejstring; også dirigenten, Franco Faccio, fik stor succes, og navnlig to af de rollehavende: Francesco Tamagno i titelrollen og Victor Maurel som Jago, vandt i disse partier en berømmelse, som endnu ikke er blegnet. Også Boito vandt megen anerkendelse for sin tekst, selv om der heller ikke savnedes gnavne litterater, som klagede over vandalisme og forfladigelse af Shakespeare. - Succesen også for selve værket var enorm, og det opførtes snart på alle store scener i verden. I 1898 kom *Otello* op på Det kgl. Teater i København med Frederik Brun i titelrollen, Niels Juel Simonsen som Jago og Elisabeth Dons som Desdemona; den har gået i alt 87 gange indtil sommeren 1994. I 1964 gik den 10 gange på Den jyske Opera i Århus. Og i 1988 yderligere 20 gange.

Boitos kraftigste indgreb i Shakespeares tekst er udeladelsen af 1. akt og indføjelser af Jagos *Credo* i begyndelsen af 2. akt; desuden er personantallet reduceret med megen behændighed og de store koroptrin udvidet. Det sproglige er på et højere niveau end nogen af Verdis tidligere tekster, ikke mindst er afvekslingen mellem poesi og prosa fint afvej et. - *Otello* er den første af Verdis operaer, hvor nummerinddelingen er helt opgivet; akterne er gennemkomponeret og de få afrundede numre indarbejdet i helheden; flere af de store soloscener som fx *Otellos* monolog i 3. akt er helt frit formet efter teksten. Der er enkelte gennemgående erindringsmotiver, men om en symfonisk anvendelse af ledemotiver er der slet ikke tale. Orkesteret er blevet yderligere selvstændigt og underbygger stemningen i en hos Verdi hidtil ukendt grad, men hovedvægten ligger stadig på den sanglige udfoldelse, som manifesterer sig på pragtfuld vis både i solistscenerne og i de storslåede kors-scener, først og fremmest i den store modtagelsesscene i 3. akt. Til dette optrin komponerede Verdi i 1894, da operaen skulle opføres i Paris, en kort balletmusik, som dog så at sige aldrig benyttes på scenen. Til gengæld høres dette vitale stykke musik ikke sjældent ved koncerter; man har svært ved at forestille sig, at komponisten var 80 år, da han skrev det. Rossinis »*Otello*«, som førsteopførtes i 1816, og som i mange år hørte til hans populære operaer, forsvandt fuldstændigt fra scenen, da Verdis opera kom frem.